

INFRACTIUNI INTERNATIONALE COMISE DE CATRE PERSOANE PARTICULARE

.1 Consideratii introductive.

Crimele contra pacii si securitatii internationale, crimele de razboi si crimele contra umanitatii constituie, asa cum am prezentat anterior, pericole de o gravitate deosebita la adresa umanitatii. Aceste infractiuni sunt comise de catre organe, organizatii si institutii guvernamentale sau persoane particulare care actioneaza în calitate de agenti ai statului ori din însarcinarea acestuia.

Spre deosebire de aceste infractiuni, în categoria pe care o analizam în continuare intra faptele penale care de regula sunt savârsite de catre persoane care nu au calitatea de agenti ai statului si care nu actioneaza din însarcinarea sau în numele unor guverne. Dreptul international penal încorporeaza norme si sanctioneaza inclusiv acele persoane care comit infractiuni în nume propriu si nu sub autoritatea unor state sau autoritati guvernamentale.

Includerea unor asemenea infractiuni în sfera represiunii internationale se datoreaza faptului ca acestea, prin pericolul pe care îi prezinta, prin formele de manifestare sau prin efectele pe care le produc, depasesc cadrul limitat al dreptului intern al unei tari, constituind un atentat la valori ce tin de interesul general al statelor, de stabilitatea raporturilor internationale si de cooperarea pasnica între natii si prezinta astfel un înalt grad de pericolozitate pentru întreaga comunitate internationala.

Incrimnarea unor fapte din aceasta categorie precum: terorismul international, pirateria maritima, distrugerea cablurilor submarine, traficul ilicit de stupefiante, falsificarea de moneda, circulatia si traficul de publicatii obscene, aducerea în sclavie si traficul de sclavi, traficul de femei si copii, luarea de ostatici, obligarea la munca fortata s.a. se face prin adoptarea de catre comunitatea internationala a unor tratate (conventii, acorduri) în domeniile care necesita interventie în reglementare. Aceste instrumente juridice internationale interzic în mod formal comiterea infractiunilor mentionate anterior, dar statele se angajeaza sa introduca în legislatia penala interna norme care sa sanctioneze faptele antisociale comise. De asemenea, statele se angajeaza sa actioneze pentru prevenirea producerii acestora, pentru colaborarea în vederea reprimarii oriunde s-ar savârsi, precum si pentru prinderea, arestarea, judecarea si pedepsirea penala a autorilor acestor infractiuni.

.2 Terorismul international.

Aceasta infractiune este cunoscuta din cele mai vechi timpuri, incriminata ca atare si reprimata de legislatia interna a statelor. Varietatea deosebita a formelor si a abordarilor conceptuale face foarte dificila adoptarea unei definitii unanim acceptate la nivel international.

Terorismul este definit, în general, ca folosirea deliberata si sistematica a unor mijloace de natura sa promoveze pe scara larga teroarea în vederea obtinerii unor scopuri criminale.

Încercarile repetate de a defini terorismul international în cadrul ONU si al altor organizatii internationale au ramas fara rezultat, datorita, în principal unor

puncte de vedere diferite, greu de conciliat.. Astfel, reprezentantii unor state se opun definirii drept acte teroriste a actiunilor disperate ale unor persoane care își dau viata pentru libertate, pentru eliberare nationala și sociala, sustinând ca este greu sa se faca distinctie între aceste actiuni și actele teroriste propriu-zise.

Nevoia de definire a terorismului international a fost subliniata și de catre Uniunea Europeana care, la 14 septembrie 2001, a admis ca trebuie sa fie statuat un "*cadru juridic adecvat de combatere la nivel international*". Cu toate ca dezbaterea acestui fenomen a fost înscrisa pe ordinea de zi a Sesiunii Adunarii Generale a O.N.U. din octombrie 2001, Kofi Annan a adus la cunostinta opiniei publice ca "*dificultatile anterioare se mentin*" fiind greu sa se ajunga la un punct de vedere comun asupra definirii terorismului international.

Caracteristica principala a terorismului este intimidarea prin violenta.

Mijloacele folosite pentru atingerea acestui scop sunt extrem de variate, incluzând rapirea de persoane, luarea de ostatici, asasinatul, executarea persoanelor, producerea de explozii, distrugerea unor edificii publice, sabotarea cailor ferate sau a unor instalatii industriale ori a mijloacelor de telecomunicatii, ruperea unor diguri, otravirea apei potabile, producerea de boli contagioase etc.

Terorismul international are drept scop sa complice sau sa determine ruperea ori deteriorarea relatiilor dintre state, sa înlature anumiti lideri politici, inclusiv sefi de state, sa influenteze prin intimidare politica generala a unor state sau pozitia pe care acestea urmeaza sa o adopte fata de unele probleme politice concrete, sa impuna o doctrina politica sau o anumita forma de organizare a statului, o religie sau o anumita ideologie, sa creeze tensiune în relatiile internationale, punând în pericol pacea și securitatea mondiala.

Terorismul poate deveni o parte componenta a politicii unui stat care utilizeaza sau sprijina prin organisme sale actiuni cu caracter terorist împotriva altor state sau împotriva unor membrii ai propriei societati (*terorismul de stat*). Totodata, terorismul international poate fi savârsit atât în timp de pace, cât și în timp de razboi. În ultimul secol, terorismul international a luat o amploare deosebita, în special sub forma de atentate contra unor sefi de state, atacarea misiunilor diplomatice și a diplomatilor, atentate împotriva personalitatilor politice sau a unor persoane particulare cunoscute pentru opiniile lor, atacarea unor institutii publice, a unor întreprinderi comerciale sau a unor cladiri importante, a unor nave și aeronave etc.

Dupa atentatul de la Marsilia din anul 1934 când au fost asasinati regele Alexandru I al Iugoslaviei și Louis Barthou, ministrul de externe al Frantei, Consiliul Societatilor Natiunilor a convocat, la initiativa Frantei, o conferinta privind reprimarea internationala a terorismului international, care s-a desfasurat la Geneva și s-a materializat prin încheierea a doua conventii, la 16 noiembrie 1937, *asupra prevenirii și reprimarii terorismului*, precum și *asupra unei Curti penale speciale* care sa judece persoanele acuzate de terorism. Desi cele doua conventii au fost semnate de catre 24 de state, acestea nu au intrat în vigoare deoarece nu au fost ratificate de numarul suficient de state. România a fost semnatară acestor conventii. Potrivit art. 1 din *Conventia asupra prevenirii și reprimarii terorismului*, actele de terorism sunt definite ca "*fapte criminale îndreptate împotriva unui stat și al caror scop sau natura este de a provoca teroarea unor persoane determinate, grupurilor de persoane sau publicului*".

Prin aceeași convenție, statele se angajau să se abțină de la orice fapte care ar putea favoriza activitatea terorista, împotriva altui stat, de a lua măsuri de prevenire și reprimare a terorismului internațional, acordându-și ajutor reciproc pentru combaterea acestuia. Totodată, statele se obligau să pedepsească persoanele vinovate pentru atentatele împotriva sefilor de stat și a altor persoane cu funcții oficiale, pentru faptele care pun în pericol mai multe vieți omenești, actele diversioniste asupra bunurilor private și de stat, precum și pentru fabricarea, procurarea, detinerea sau furnizarea de arme și munitii, pasapoarte sau alte documente false în scopuri teroriste.

Actele de terorism au figurat și printre crimele sancționate de tribunalele militare de la Nürnberg și Tokio.

Asa cum am precizat anterior, deși au fost adoptate sub egida Națiunilor Unite, numeroase rezoluții ale Adunării Generale în acest domeniu, nu s-a putut ajunge la încheierea unei convenții internaționale cu caracter general și universal asupra terorismului. Dintre cele mai importante rezoluții, subliniem:

- Rezoluția Adunării Generale a O.N.U., nr. 2625 (XXV) din anul 1970, referitoare la principiile de drept internațional privind relațiile amicale și cooperarea dintre state conform Chartei Națiunilor Unite, care instituia obligația statelor de a se abține să organizeze sau să încurajeze actele de terorism pe teritoriul altui stat, de a ajuta asemenea acte sau de a participa la ele ori de a tolera pe teritoriul lor producerea unor asemenea acte.

- Rezoluția Adunării Generale a O.N.U., nr. 3034 (XXVII) din 18 decembrie 1972, “cu privire la unele măsuri pentru prevenirea terorismului internațional, care pune în pericol sau distruge vieți umane nevinovate sau care afectează libertățile fundamentale, precum și pentru studierea cauzelor care generează forme de terorism și acte de violență care își au originea în sărăcie, decepții, nemulțumire și disperare și care determină unele persoane să sacrifice vieți umane, inclusiv propria lor viață, pentru a încerca să aducă schimbări radicale”. Rezoluția pune un accent deosebit pe studierea cauzelor profunde de ordin politic, economic și social care generează ori alimentează terorismul internațional și pe măsurile pentru atenuarea sau înlăturarea acestora. În scopul promovării acestor măsuri, în cadrul organizației a fost constituit un Comitet special care a primit, totodată, sarcina de a examina propunerile formulate de state pentru prevenirea și reprimarea terorismului internațional.

După anul 1994, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat un număr mare de rezoluții conținând “măsuri pentru eliminarea terorismului internațional” (de exemplu, Rezoluțiile nr. 49/60 din anul 1994, nr. 50/53 din anul 1995, nr. 51/210 din anul 1996, nr. 52/165 din anul 1997, nr. 53/108 din anul 1999, nr. 54/110 din anul 2000, nr. 55/158 din anul 2001 s.a.)

În raport de recrudescența unor forme de terorism în anumite perioade s-au încheiat unele convenții cu caracter parțial, specializat, pentru realizarea unei colaborări internaționale în combaterea acestora. Reglementările vizează diferite forme de manifestare a terorismului internațional, în variate domenii.

În domeniul protecției persoanelor care se bucură de imunitate diplomatică
cele mai semnificative sunt:

a) *Convenția cu privire la prevenirea și reprimarea infracțiunilor contra persoanelor care se bucură de o protecție diplomatică, inclusiv agenții diplomați,*

adoptata la cea de-a XXXVIII-a sesiune a Adunarii Generale a O.N.U., prin Rezolutia 3166 din 14 decembrie 1973, document ce incrimineaza faptele intentionate considerate infractiuni internationale constând în: - comiterea unui omor, a unei rapiri sau a altui atac împotriva persoanei sau a libertatii unei persoane care se bucura de o protectie internationala; - comiterea, prin violenta, împotriva localurilor oficiale, a locuintei private sau a mijloacelor de transport ale unei persoane, a unui atac de natura a pune persoana sau libertatea sa în pericol; - amenintarea cu comiterea unui asemenea atac, tentativa si complicitatea la asemenea acte s.a. Conventia încorporeaza acordul statelor parti de a considera asemenea fapte ca infractiuni în cadrul legislatiei lor nationale si de a le prevedea pedepse corespunzatoare, în raport de gravitatea lor.

De asemenea, statele parti la conventie se angajeaza sa includa în acordurile bilaterale aceste infractiuni în tratatele de extradare, iar daca nu exista astfel de tratate, sa considere conventia ca baza juridica pentru efectuarea extradarii.

b) *Conventia împotriva luarii de ostatici*, din 1979, ce cuprinde acordul statelor de a incrimina prin legile lor interne infractiunea de luare de ostatici, constând în faptul de: - a sechestra o persoana sub amenintarea ca o va omorî; - a rani o asemenea persoana sechestrata sau de - a continua sa o retina pentru a constrânge un stat, o organizatie internationala sau o persoana fizica, sa îndeplineasca un act sau sa se abtina de la îndeplinirea lui, ca o conditie a eliberarii ostaticului;

c) *Conventia privind securitatea personalului Natiunilor Unite si a celui asociat*, din 1994, cuprindea sub aspect penal angajamentul statelor de a pedepsi prin legislatia lor nationala faptele îndreptate împotriva unor asemenea persoane, constând în omucideri, rapiri sau orice alt atac si de a colabora în pedepsirea unor asemenea crime.

În domeniul securitatii navigatiei aeriene împotriva deturnarilor de aeronave si a altor acte de natura a raspândi teroarea în rândul pasagerilor, au fost adoptate de catre statele membre ale Organizatiei Internationale a Aviatiei Civile (O.A.C.I.) trei conventii internationale:

a) *Conventia referitoare la infractiuni si alte acte savârsite la bordul aeronavelor*, semnata la Tokio în 1963;

b) *Conventia pentru reprimarea capturarii ilicite de aeronave*, semnata la Haga în 1970;

c) *Conventia pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate împotriva securitatii aviatiei civile*, semnata la Montreal în 1971 si completata ulterior de dispozitiile *Conventiei pentru reprimarea actelor ilicite de violenta la aeroporturile care servesc aviatia civila* (Montreal, 1988).

Fondul problemelor privind combaterea terorismului international în acest domeniu este stabilit, în principal, prin dispozitiile Conventiei de la Haga din anul 1970, iar prin Conventia de la Montreal a fost completat tabloul infractiunilor incriminate cu fapte comise la sol sau în orice alt mod ce afecteaza siguranta navigatiei aeriene, împiedicând deturnarea aeronavelor. Conventia de la Haga din anul 1970 nu defineste infractiunea de deturnare de aeronave, dar prevede ca *savârseste o fapta penala orice persoana care, aflându-se la bordul unei aeronave în zbor, în mod ilegal si prin violenta sau amenintare cu violenta pune stapânire pe aceasta aeronava, exercita controlul asupra ei sau încearca sa comita unul din aceste acte ori este complice*

al unei persoane care comite sau încearcă să comită unul din aceste acte. Statele parti la conventie se angajează să reprimă deturnarea de aeronave cu sancțiuni severe.

Este semnificativ că toate aceste convenții din 1970, 1971 și 1988 incriminează fapte grave de terorism, ce sunt considerate infracțiuni internaționale, indiferent de spațiul aerian în care se produce aceasta. După cum am menționat succint, prima convenție incriminează deturnarea de aeronave, iar celelalte două condamnă fapte grave cum ar fi: - punerea în pericol a siguranței aeronavei prin acțiuni violente îndreptate împotriva persoanelor aflate la bordul acesteia; - distrugerea unui avion aflat în serviciu sau plasarea de substanțe ori dispozitive capabile să distrugă un avion aflat în serviciul aerian; - distrugerea ori deteriorarea unor facilități ale aviației civile; - comunicarea de informații false care pun în pericol siguranța unei aeronave aflate în zbor etc.

Competența jurisdicțională revine, fără o ordine de prioritate, statului de înmatriculare, statului de aterizare sau statului în care locatorul își are sediul principal al afacerilor ori, în lipsa acestuia, adresa permanentă.

Ca și în cazul altor infracțiuni internaționale, statele parti se obligă să considere deturnarea ca un caz de extradare de plin drept în orice tratat de extradare, iar dacă nu există astfel de acorduri, să considere convenția ca bază juridică pentru efectuarea extradării.

În legislația română au fost adoptate norme interne pentru sancționarea deturnării de aeronave sau a capturării ilicite de aparate de zbor anterior ratificării Convenției de la Haga din anul 1970, (Decretul nr.432/14 iul.1970) iar în prezent sunt stabilite sancțiuni importante pentru autorii acestui gen de infracțiuni prin legi speciale (art.106-109 din O.G. nr.29/1997 privind Codul aerian, republicată; Titlul X, Secțiunea a III-a privind Infracțiunile specifice aviației și marinei militare) și prin Codul Penal al României, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

În domeniul siguranței navigației maritime, s-au încheiat la Roma, în anul 1988, două instrumente juridice și anume: *Convenția pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței navigației maritime* și *Protocolul pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței platformelor fixe situate pe platoul continental*.

Un cadru de reglementare relativ recent este stabilit și pentru ***protecția domeniului energiei nucleare***, prin intermediul Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, organism specializat al ONU cu sediul la Viena. Au fost adoptate, în acest sens, *Convenția pentru protecția fizică a materialului nuclear* (Viena, 1980), care interzice orice acte care ar pune în pericol siguranța materialelor nucleare, precum și *Convenția pentru reprimarea bombardamentelor teroriste* (adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. în anul 1997) prin care este interzisă plasarea de substanțe explozive în locuri publice, în facilități aparținând statului, în sistemele de transport public și în infrastructură.

Nu lipsesc din sistemul convențional de combatere a terorismului nici unele reglementări pentru limitarea surselor de finanțare a acestuia. Pentru acest scop s-au încheiat: *Convenția ONU împotriva recrutării folosirii, finanțării și instruirii mercenarilor* (1989) și *Convenția internațională privind suprimarea finanțării terorismului*, adoptată la New York, în anul 1999, ratificată de România prin Legea nr. 623/2002.

În cadru regional, au fost încheiate mai multe conventii internationale vizând combaterea terorismului. Dintre acestea, cele mai semnificative sunt:

- *Conventia pentru prevenirea sau reprimarea actelor de terorism care iau forma delictelor contra persoanelor, ca si a extorcarilor conexe acestor delicta, daca asemenea acte au repercusiuni internationale*, semnata la Washington, în anul 1971, de catre statele membre ale Organizatiei Statelor Americane (OSA);

- *Conventia europeana pentru reprimarea terorismului*, încheiata la Strasbourg în 1977 între statele membre ale Consiliului Europei, ratificata de România prin Legea nr. 19/1997. Conventia a fost amendata prin *Protocolul* adoptat la Strasbourg, la 15 mai 2003, document ce a fost ratificat prin Legea nr. 366/2004. Protocolul largeste sfera de protectie prin incriminarea unui numar extins de actiuni ce pot avea caracter terorist si evidentiaza distinct caracterul de infractiune international de terorism pentru fapte ce sunt prevazute în alte conventii internationale. *Conventia americana* cuprinde angajamentul statelor parti de a coopera la luarea oricaror masuri pe care le vor considera eficace pentru prevenirea si reprimarea actelor de terorism, în special cu privire la rapirea, uciderea si alte atingeri aduse vietii sau integritatii fizice a persoanelor carora statele sunt obligate de dreptul international sa le acorde o protectie speciala.

Potrivit conventiei, asemenea crime trebuie sa fie considerate crime internationale indiferent de mobilul care le-ar inspira (deci inclusiv cel politic). *Conventia europeana pentru reprimarea terorismului* vizeaza luarea unor masuri eficace de întrajutorare judiciara si extradare, angajându-se sa nu considere asemenea fapte ca infractiuni politice, pentru ca autorii unor acte de terorism sa nu scape urmaririi si pedepsirii. Conventia are în vedere urmatoarele fapte criminale:

- a) infractiunile cuprinse în câmpul de aplicare al Conventiei pentru reprimarea capturii ilicite de aeronave de la Haga din 1970 si al Conventiei pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate împotriva securitatii aviatiei civile, de la Montreal, 1971;
- b) infractiunile grave îndreptate împotriva vietii, integritatii corporale sau libertatii persoanelor care au dreptul la o protectie internationala, inclusiv agentii diplomatici;
- c) infractiunile care comporta rapirea, luarea de ostatici sau sechestrarea arbitrara;
- d) infractiunile care comporta utilizarea de bombe, grenade, proiectile, arme de foc automate ori scrisori sau valize capcana, în masura în care asemenea utilizare prezinta pericol pentru persoane.

Celelalte conventii adoptate în cadru regional sunt: *Conventia Asociatiei Asiei de Sud-Est pentru Cooperare Regionala privind reprimarea terorismului* (Kathmandu, 1997), *Conventia Araba privind reprimarea terorismului* (Liga Statelor Arabe, Cairo, 1998), *Conventia Organizatiei Conferintei Islamice pentru reprimarea terorismului international* (Ouaghadongou, 1999) si *Conventia Organizatiei Statelor Africane privind prevenirea si combaterea terorismului* (Alger, 1999).

În zona bazinului Marii Negre, statele riverane au stabilit prin acorduri regionale masuri pentru prevenirea si combaterea terorismului în zona. În acest sens, statele membre ale Organizatiei pentru Cooperare Economica în Marea Neagra au adoptat masuri suplimentare prin *Protocolul privind combaterea terorismului*, semnat la Atena, la 3 decembrie 2004.

Numeroase conventii internationale pentru combaterea terorismului s-au încheiat si în cadru bilateral, îndeosebi în contextul mai larg al asistentei juridice

internationale pe care statele si-o acorda în mod reciproc.